slido slido.com #1104437 PrPr - P3

Procedurálne programovanie

Ján Zelenka Ústav Informatiky Slovenská akadémia vied

Obsah prednášky

1. Funkcie

2. I/O - Vstup a výstup

- Štandardný vstup a výstup
- Vstup a výstup v jazyku C
- Práca so súbormi (textovými, binárnymi)

Spätná väzba: https://forms.gle/5ft8RFuLtVb4gRXm8

Opakovanie

Cyklus for vs Cyklus while (do-while)

```
for(inicializacny_vyraz; podmienka_vykonania; inkrementalny_vyraz){
    //telo cyklu...prikazy;
}
```

```
inicializacny_vyraz;
while (podmienka_vykonania) {
    //telo cyklu...prikazy;
    inkrementalny_vyraz;
}
```

```
inicializacny_vyraz;
do{
    //telo cyklu...prikazy;
    inkrementalny_vyraz;
}while(podmienka_vykonania);
```

Predčasné ukončenie cyklu

- break ukončenie cyklu a pokračovanie za cyklom
- continue ukončenie tela cyklu a pokračovanie ďalšou iteráciou
- goto neodporúča sa používať (v štruktúrovanom programovacom jazyku sa mu dá vždy vyhnúť)

```
while (testExpression) {
    // codes
    if (testExpression) {
        continue;
    }
    // codes
}
// codes
}
// codes
}
while (testExpression);
```

```
while (testExpression) {
    // codes
    if (condition to break) {
        break;
    }
    // codes
}
// codes

while (testExpression) {
        // codes
        if (condition to break) {
        break;
        }
        // codes
    }
    while (testExpression);
```

```
for (init; testExpression; update) {
    // codes
    if (condition to break) {
        break;
    }
    // codes
}
Zdroj:
```

https://www.programiz.com/c-programming/c-break-continue-statemer

Opakovanie

Úloha 2: Majme daný nasledovný program v jazyku C.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int k;
    for (k = 'i'; k>'a'; k = k-1)
        printf("%c", k);
    return 0;
}
```

Napíšte, čo bude výstupom programu na obrazovku:

i, h, g, f, e, d, c, b,

- jazyk C je založený na funkciách
 - kratšie programy majú jednu funkciu main()
 - väčšina má viac funkcií
- spracovanie programu
 - začína volaním funkcie main()
 - končí opustením funkcie main()
- funkcie nemôžu byť vhniezdené
- nie procedúry všetky funkcie vracajú hodnotu
 - dajú sa použiť aj ako procedúry (vrátia void)

- rozdelenie riešenia problému na podproblémy
- logicky samostatná časť programu (podprogram), ktorá spracuje svoj vstup a vráti výstup
 - pomenovaná skupina príkazov, ktorú vieme spustiť
 - výstup v návratovej hodnote
 - pomocou vedľajších efektov
 - zmena argumentov, globálnych premenných, súborov...

```
int sucet(int a, int b) {
    return a + b;
}
definicia fukncie
int main (void) {
    ...
    int c = sucet(a, b);
    volanie funkcie
}
```

Argumenty: lokálne premenné, predávajú si hodnotou **Návratová hodnota**: výstup funkcie (za kľúčovým slovom return)

```
návratový_typ meno_funkcie(argumenty)
{
    telo_funkcie;
    return(hodnota_typu_zhodného_s_návratový_typ);
}
```

Kľúčové slovo void

žiadne argumenty

```
int f(void);
```

bez návratovej hodnoty (procedúra)

```
void f(int a, int b);
```

Prototyp funkcie (deklarácia funkcie)

Deklarácia funkcie poskytuje kompilátoru:

- meno funkcie
- počet a typ jej argumentov
- typ návratovej hodnoty
- nemôže byť vykonaná viackrát
- nepriraďuje sa pamäť

Neúplná deklarácia

```
int sucet(int, int);
```

Úplná deklarácia

```
int sucet(int a, int b);
```

Definícia funkcie:

- implementácia tela funkcie
- musí zodpovedať prototypu funkcie (ak existuje)
 - mená premenných môžu byť iné
- kučeravé zátvorky reprezentujú blok (kód funkcie)
 - premenné definované v bloku existujú iba v rámci neho
- každá funkcia má práve jednu definíciu
- pre funkciu sa vyhradí pamäť

```
int sucet(int a, int b) {
    return (a+b);
}
```

Funkcie bez parametrov

definícia funkcie

```
int scitaj()
{
   int a, b;

   scanf("%d %d", &a, &b);
   return (a + b);
}
```

volanie funkcie

```
j = scitaj();
```

Prenesenie hodnoty mimo funkcie:

- návratová hodnota
- pomocou smerníkov (neskôr)
- globálna premenná (nepoužívať)

Vracanie viacerých hodnôt:

- globálne premenné
- štruktúrovaný typ (struct, smerník)
- modifikácia vstupných parametrov (smerník)

Ukončenie funkcie (aj cyklu)

- return ukončenie celej funkcie
 - snažte sa mať jeden return na konci funkcie
- exit ukončenie celého programu
 - funkcia exit (#include<stdlib.h>)
 - parametrom ja návratová funkcia celého programu
 - EXIT_FAILURE alebo EXIT_SUCCESS
 - funkcia assert (#include<assert.h>)
 - ak podmienka nie je splnená, program sa zastaví s chybou
 - #define NDEBUG vypnutie assert

Umiestnenie definícií funkcií

- funkciu umiestňujeme pred funkciu main
- ak je funkcia umiestnená po funkcii main pred funkciou main musí byť uvedená aspoň deklarácia funkcie (hlavička funkcie)
- ak funkcia volá inú funkciu musí byť volaná funkcia pred volajúcou funkciou, alebo pred volajúcou funkciou musí byť aspoň deklarácia volanej funkcie

Použitie funkčného prototypu

```
#include <stdio.h>
float B(float r); __
int A(int x) {
   int y;
   y = B(x);
   return y;
float B(float r) {
   return (r * 2* 3.14);
```

funkčný prototyp na globálnej úrovni

Umiestnenie definícií funkcií

 funkcia nemôže byť definovaná vo vnútri inej funkcie neexistujú vhniezdené funkcie (t.j. do tela jednej funkcie nemôžem umiestniť celú druhú funkciu (hlavička + telo funkcie), ale iba jej volanie)

Funkcia main()

- program pozostáva z funkcií
 - musí byť aspoň jedna funkcia: main -> vstupný bod každého programu v
 jazyku C

Najjednoduchšia forma:

- žiadne vstupy
- vráti 0 ak nenastala chyba inak vráti nenulovú hodnotu

Prístup k údajom zadaných z konzoly:

- argc počet argumentov
- argv hodnoty argumentov

```
int main (void);
```

int main(int argc, char **argv);

- viac funkcií:
 - ak je potrebné opakovať nejaký výpočet, vytvorí sa funkcia obsahujúca kód pre tento výpočet - funkcia sa potom volá z inej funkcie (napr. main)
 - ak je program príliš dlhý kvôli prehľadnosti ho rozdelíme do menších častí

Hlavný program

- funkcia main
 - vždy musí byť uvedená v programe
 - v programe sa nemôže volať, jej volanie je automatické (začína ním vykonávanie programu)
 - má predpísané argumenty, ktoré sa dajú vynechať (vysvetlíme si neskôr)

```
int - znamená, že vracia
celočíselnú hodnotu
(nemusí)

int i, j;

funkcia main() má
    vynechané argumenty
    j = -1;
    j = j + 2 * i;

return 0;
    funkcia main vracia
    hodnotu 0
```

Bloky

Uzatvárajú:

- zložený príkaz: zoznam príkazov
- blok: definície a zoznam príkazov

premenné deklarované v bloku, automaticky zanikajú na

jeho konci

```
i = 5;
j = 6;
}
```

```
int i;
i = 5;
j = 6;
}
```

```
int main()
{
    int i = 5,
        j = 6;

        j = j + 2 * i;
    return 0;
}
```

zložený príkaz

blok (obsahuje definíciu)

Rozsah platnosti premenných

- časť kódu, v ktorom je premenná použiteľná (scope)
- v mnohých prípadoch korešponduje s blokom, kde je definovaná
- Lokálna premenná
 - obmedzený rozsah platnosti (funkcia, blok...)
- Globálna premenná
 - deklarovaná mimo funkcie
 - nezaniká medzi volaniami funkcií

Funkcie s viacerými argumentami

```
void fn( int a, int b)
{
    printf("%d %d \n",a,b); //2 3
}
int main(void)
{
    int i=0;
    fn(i++, i+=2);
    return 0;
}
```

V prípade funkcii s viac argumentami, poradie vyhodnocovania je v štandarde jazyka ANSI C nešpecifikovane: argumenty môžu byť vyhodnotené **V** ľubovoľnom poradí. Poradie vyhodnocovania závisí od kompilátora a môže závisieť aj od spôsobu optimalizácie programu pri kompilácii.

Poučenie: Argumenty, ktoré dávame do funkcii by mali obsahovať len výrazy, ktoré hodnoty čítajú. Akékoľvek úpravy hodnôt premenných treba vykonať predtým ako ich použijeme v argumentoch pri volaní funkcii.

Vstup a výstup

Štandardný vstup a výstup

- Koncept štandardného vstupu a výstupu
 - program nevie kto mu dáva vstupné dáta
 - program nevie kam zapisuje výstupné dáta
 - zvyčajne je vstup == klávesnica
 - zvyčajne je výstup == obrazovka
- To sa dá ľahko zmeniť
 - štandardný vstup zo súboru
 - Windows: program.exe < subor.txt
 - Unix: ./program < subor.txt
 - štandardný výstup do súboru
 - Windows: program.exe > vystup.txt
 - Unix: ./program > vystup.txt

Vstup a výstup v jazyku C

- Základné možnosti vstupu a výstupu
 - výstup na obrazovku (puts, printf)
 - vstup z klávesnice (gets, scanf)
- Funkcie pre vstup a výstup sú poskytované cez knižnicu stdio.h
 - nie sú súčasťou jazyka
 - štandardná knižnica je (takmer) vždy dostupná
 - okresané platformy, jadro OS...
 - kompilovanie bez štandardných knižníc gcc-nostdlib

Vyrovnávacia pamäť pre vstup a výstup

Dáta medzi producentom a konzumentom sa nemusia preniesť ihneď

- text na obrazovku je písaný po riadkoch
- dáta na disk sú zapísané po blokoch
- konzument sa nevolá pri každom elementárnom znaku

Produkované dáta sú ukladané do vyrovnávacej pamäti (buffering)

- Prečítanie prebehne pri jej zaplnení
 - nastavenie aplikácie, OS...
 - vynútené prečítanie (bez ohľadu na zaplnenie buffera) -> fflush(stdout);

Práca so súbormi

Súbor

- postupnosť bytov uložených na médiu (disku) v niekoľkých blokoch (nie nutne za sebou)
- prístup k blokom operačný systém
- vstup zo súboru
 - naraz sa prečíta celý blok z disku do pamäte (buffer) položky sa potom čítajú z pamäte (rýchlejšie)
- výstup
 - dáta sa zapisujú do bufferu a keď je plný, zapíše sa na disk
 - napr. v UNIXE sa dá používať aj nebufrované vstupné a výstupné operácie (io.h)
- koniec súboru
 - často špeciálny znak (napr. "Ctrl z")

Typy súborov

Binárne súbory:

- čítanie/zápis postupnosti bytov (zodpovedajúcej reprezentácii vstupných/výstupných dát v pamäti)
- Problém s prenositeľnou

Textové súbory:

- Binárny súbor interpretovaný ako text
- Čísla sú uložené ako postupnosť znakov (pamäť)
- Strata pri práci s reálnymi číslami
- Potrebná textová reprezentácia pri užívateľských dátových štruktúrach (obslužné funkcie)

Práca so súborom v jazyku C

- základný dátový typ: FILE *
 - ukazovateľ (pointer *) na objekt typu FILE
 - ukazovateľ obsahuje adresu objektu typu FILE
 - ako adresár zapísaná adresa, kde začína súbor na disku
 - dodržať veľké písmená (FILE *, nie file *)
- definícia premennej f pre prácu so súborom:

```
FILE *f;
```

- aj pre čítanie, aj pre zápis rovnaké
- pre viac premenných:

pre čitateľnosť je vhodné používať **fr** pre čítanie, **fw** pre zápis

Otváranie súborov

- súbory sa otvárajú stále rovnakou funkciou fopen()
 - či ide o textový alebo binárny súbor
 - či ide o zápis alebo čítanie

Prototyp funkcie:

- const: len vstupný argument,
 nebude sa meniť vo funkcii
- char * reťazec znakov

FILE *fopen(const char *path, const char *rezim)

vráti ukazovateľ (adresu) na otvorený súbor alebo **NULL**

cesta +meno súboru aký typ súboru a na akú činnosť sa bude otvárať

Otváranie súboru

path obsahuje cestu k súboru

- Relatívnu: subor.txt, ../subor.txt
- Absolútnu: C:\subor.txt
- Pozor na znak '\' v reťazci obsahujúcom cestu
 - V jazyku C je \ špeciálny znak, je potrebné použiť escape sekvenciu \\
 - "C:\subor.txt" vs "C:\\subor.txt"

Čítanie a zápis z/do súboru

```
citanie

fr = fopen("POKUS.TXT", "r");

zápis

w ako write

fw = fopen("POKUS.TXT", "w");
```

- aj ďalšie režimy otvorenia súboru (nielen "r" a "w")
- režimy "r" a "w" otvorenie textového súboru
- režimy "rb" a "wb" otvorenie binárneho súboru

Významy parametra rezim

- r textový súbor pre čítanie
- w nový textový súbor otvorený pre zápis
- a zapisovanie na koniec existujúceho súboru
- r+ existujúci textový súbor pre čítanie a zápis
- w+ nový textový súbor pre čítanie a zápis
- a+ textový súbor pre čítanie a zápis na koniec

Pri práci v binárnom režime treba pridať b (napr. "wb")

Významy parametra rezim

- niektoré implementácie umožňujú explicitne určiť, že ide o textový režim: "rt" "wt" "at"
- ak otvoríme existujúci súbor v režime "w", tak sa tento súbor najprv vymaže a potom sa vytvorí nový
- ak otvoríme existujúci súbor v režime "a" tak sa tento súbor otvorí a ukazovateľ sa presunie na koniec súboru (rozširovanie existujúceho súboru)
- ak použijeme režim rozšírený o znak +, je možné do súboru aj zapisovať

Testovanie správnosti otvorenia súboru

Otvorenie súboru nemusí byť úspešné

```
fopen()
```

- ak sa podarí otvoriť súbor vracia ukazovateľ na súbor,
- inak vracia konštantu NULL (definovaná
 v stdio.h, má hodnotu 0)

Testovanie:

```
if((fr = fopen("test.txt", "r")) == NULL)
    printf("Subor sa nepodarilo otvorit.\n");
```

Otváranie súboru - Zhrnutie

- Štandardne sa súbor otvára ako textový
 - Na Unixe je textový aj binárny mód rovnaký
 - Na Windows pozor na konce riadkov (súbor vytvorený na Unixe zobrazte vo Windowse)
- Pozor na zmazanie existujúceho súboru
 - fopen("subor.txt", "w") \rightarrow subor.txt veľkosť 0
- Pozor na situáciu, keď súbor neexistuje
 - fopen("subor.txt", "r") == NULL
- Ak je súbor otvorený na čítanie aj zápis ("rw"), medzi operáciou čítania a zápisu by sa mala vyprázdniť vyrovnávacia pamäť (fflush())
 - Nie je odporúčané miešať čítanie a zápis

Aktuálna pozícia v súbore

- Po otvorení súboru sa interne uchováva aktuálna pozícia v súbore
 - Začiatok súboru (módy read "r" a write "w")
 - Koniec súboru (mód append "a")
- Čítanie a zápas prebieha na aktuálnej pozícii
- Pri čítaní a zápise dochádza automaticky k posunu o prečítané alebo zapísané znaky

Zistenie aktuálnej pozície v súbore

```
long ftell(FILE *stream);
```

Funguje **iba na bežných súboroch**, nie na prúdoch (stdin...)

zistenie pozície ukazovateľa čítania, zápisu v otvorenom súbore relatívne k začiatku súboru

Použitie: zapamätať si pozíciu, na ktorú sa neskôr plánujete vrátiť (zapamätať si návratovú hodnotu a potom ju použiť vo fseek() relatívne k začiatku súboru)

Návratová hodnota: aktuálna pozícia alebo -1 v prípade neúspechu

Testovanie konca riadku

- Čítanie súboru po riadkoch
- postarať sa o testovanie konca riadku (EOLN označenie, nie symbolická konštanta)
 - testovanie štandardného znaku pre koniec riadku v C: \n
 - \n aj pre čítanie, aj pre zápis
 - \n význam určuje prekladač podľa systému (<CR>, <LF>, alebo
 CR><LF>)

Základné práce s otvoreným súborom

porovnanie s čítaním z klávesnice a zápisom na obrazovku

```
c = getc(f);
                    fgets(s, n, f);
                                               čítanie znaku/celého
                                                riadku zo súboru
c = getchar();
                    fputs(s, f);
putc(c, f);
                                               zápis znaku/reťazca
putchar(c);
                                                   do súboru
 fscanf(f, "format", argumenty);
                                               formátované čítanie
 scanf("format", argumenty);
                                                   zo súboru
 fprintf(f, "format", argumenty);
                                              formátovaný zápis do
printf("format", argumenty);
                                                    súboru
```


Testovanie konca súboru

Konštanta EOF (End Of File)

```
while ((c = getc(file)) != EOF) {
    ...
}
```

Ukončenie práce so súborom

 keď už nebudeme zo súboru čítať ani doňho zapisovať - uzatvoriť súbor, premenná f je typu FILE *:

```
fclose(f);
```

- nespoliehať sa, že po skončení programu sa v mnohých systémoch automaticky uzavrie súbor
 - počet súčasne otvorených súborov je obmedzený
 - zápis bufferu do súboru (preto uzatvárať ihneď) pri spadnutí programu by zostali dáta v bufferi a stratili by sa

Testovanie správnosti zatvorenia súboru

fclose()

- ak sa nepodarí zatvoriť súbor - vracia konštantu **EOF**

Testovanie:

```
if(fclose(fr) == EOF)
   printf("Subor sa nepodarilo zatvorit.\n");
```

Zmena aktuálnej pozície v súbore

Nastavenie ukazovateľa na pozíciu čítania alebo zápisu v otvorenom súbore.

int fseek(FILE *stream, long offset, int origin)

Argumenty:

- stream ukazovateľ na súbor
- offset relatívna pozícia oproti origin, na ktorú sa má ukazovateľ posunúť (v Bytoch)
- origin k čomu je offset relatívny
 - SEEK_SET: offset relatívne k začiatku súboru
 - SEEK_CUR: offset relatívne k aktuálnej pozícii
 - SEEK_END: offset- relatívne ku koncu súboru (treba používať negatívne hodnoty)

Návratová hodnota: 0 pri úspechu, -1 pri neúspechu

Nastavenie ukazovateľa na začiatok súboru

void rewind(FILE *stream)

Funguje **iba na bežných súboroch**, nie na prúdoch (stdin...)

Štandardný vstup a výstup

C pracuje s klávesnicou a obrazovkou ako so súborom v stdio.h - definované dva konštantné ukazovatele:

```
FILE *stdin; nie stdio
FILE *stdout;
```

- označujú štandardný vstupný/výstupný prúd (standard intput-output stream)
- je možné ich zmeniť pomocou presmerovania pri spúšťaní programu, napr.:

```
program < vstup.txt > vystup.txt
```

Štandardný vstup a výstup

 stdin a stdout môžu byť použité v programe ako argumenty operácií so súbormi:

je ekvivalentné **getchar()**

putc(c, stdout) je ekvivalentné putchar(c)

 v stdio.h je definovaný ešte tretí prúd stderr, ktorý sa používa pri vypisovaní chybových správ

Vrátenie prečítaného znaku späť do bufferu

Často zistíme, že máme prestať čítať znak až potom, čo prečítame o znak naviac → vrátiť do bufferu

ungetc(c, fr)

vráti znak do vstupného bufferu

- ak je vrátenie úspešné, ungetc ()
 vracia vrátený znak
- ak je vrátenie neúspešné, vráti **EOF**

Späť do bufferu môžeme zapísať aj iný ako práve prečítaný znak

Odstránenie, premenovanie a dočasný súbor

```
int remove (const char * filename)
```

- Odstránenie súboru s daným meno (cestou)
- int rename (const char * oldname, const char * newname)
- Premenovanie súboru (ak už existuje súbor s novým menom, tak bude zmazaný
- FILE* tmpfile (void)
- Otvorí sa dočasný jedinečný súbor
- Automaticky zaniká po skončení programu

Prehľad základných funkcií na prácu so súbormi

- fopen () otvorenie súboru v rôznych režimoch (čítanie, zápis, textový binárny…)
- fclose() zatvorenie súboru otvoreného fopen()
- fseek () nastavenie ukazovateľa na pozíciu čítania, zápisu v otvorenom súbore
- ftell() zistenie pozície ukazovateľa čítania, zápisu v otvorenom súbore

Prehľad základných funkcií na prácu so súbormi

Textový súbor:

- getc() čítanie znaku z otvoreného súboru
- putc() zápis znaku do otvoreného súboru
- fgets () čítanie celého riadku z otvoreného súboru
- fputs () zápis ret'azca do otvoreného súboru
- fprintf() analógia printf() a sprintf(), ale s výstupom do súboru -> pracujeme s číslami, slovami...

Binárny súbor:

- fread() čítanie bloku z otvoreného súboru
- fwrite() zápis bloku do otvoreného súboru

Ako sa zlepšovať

- CodeForces: dvojhodinové súťaže, ktoré riešia ľudia z celého sveta. Úlohy sú po anglicky a po rusky. http://codeforces.com/
- TopCoder: ako CodeForces. Úlohy sú po anglicky. https://www.topcoder.com/
- Sphere Online Judge: rôzne programátorské úlohy. Úlohy sú po anglicky https://www.spoj.com/
- HackerRank: https://www.hackerrank.com/

Zdroj: https://www.ksp.sk/trening/

- Nalaďte sa na https://www.se-radio.net/
- Práca na open source projekte
- Odstránenie chyby + PULL request
- Implementácia funkčnosti z Issues (good first issue)

Typová konverzia

Typový systém

- Každá hodnota je na najnižšej úrovni reprezentovaná ako postupnosť bitov
- Každá hodnota má počas výpočtu priradený typ
- Typ hodnoty dáva postupnosti bitov význam ako sa má intrepretovať

Sú pravidlá:

- pre zmenu typu
- definujúce ktorý typ môže byť použitý danou operáciou

C je statický typový systém

typ je kontrolovaný počas prekladu

Typová konverzia

- prevod premennej určitého typu na iný typ
 - napr. int na float

- dva druhy konverzií:
 - implicitná samovoľná, automatická
 - explicitná vynútená, požadovaná

Implicitná typová konverzia

Pred vykonaním operácie sa samostatné operandy konvertujú:

- kedykoľvek sa objaví typ char alebo short int, konvertuje sa na int
- všetky operandy unsigned char a unsigned short sa konvertujú na int - ak int nepretečie, inak na unsigned int

Implicitná typová konverzia

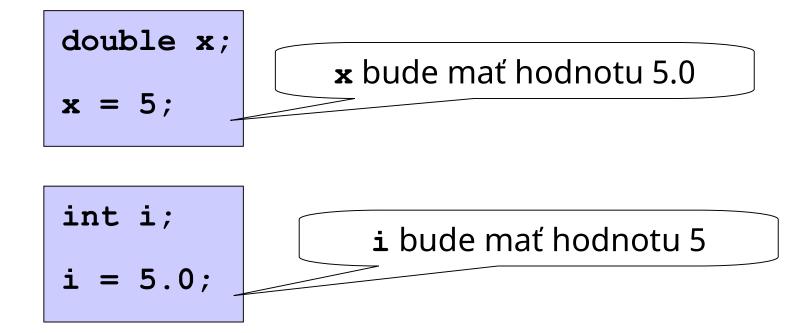
Ak majú dva operandy jednej operácie rôzny typ, operand s nižšou prioritou je konvertovaný na typ s vyššou prioritou podľa hierarchie:

```
int ⇒ unsigned int
unsigned int ⇒ long
long ⇒ unsigned long
unsigned long ⇒ float
float ⇒ double
double ⇒ long double
```

- int má najnižšiu prioritu
- jeden operand typu float a druhý nižšiu prioritu, druhý ⇒ float

Implicitná typová konverzia

V priraďovacích príkazoch je typ na pravej strane konvertovaný na typ z ľavej strany.

Explicitná typová konverzia

Pretypovanie

 jazyk C dovoľuje takmer ľubovoľnú konverziu → riziko, že to bude nevhodné

Syntax: (typ) výraz

Príklady:

(int) char vyraz - prevod znaku na ordinálne číslo

(char) int vyraz - prevod ordinálneho čísla na znak

(int) double_vyraz - odrezanie desatinnej časti

(double) int_vyraz - prevod celého čísla na reálne

(double) float vyraz - zväčšenie presnosti

Ďakujem vám za pozornosť!

Spätná väzba: https://forms.gle/5ft8RFuLtVb4gRXm8